Opetus- ja kulttuuriministeriö 10.11.2016

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen kuuleminen valiokunnan kokouksessa 11.11.2016

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (vp 134/2016)

- ***Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala***

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan loppusummaksi vuonna 2017 esitetään 6 773 milj. euroa, mikä on 28 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Keskeisimmät määrärahojen vähennykset liittyvät opintotukiuudistukseen ja opiskelijoiden siirtämiseen yleisen asumistuen piiriin, joiden vaikutus on yhteensä noin 161 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen 190 milj. euron määrärahavähennys kohdistetaan kokonaisuudessaan kuntien rahoitusosuuteen ja sillä ei ole vaikutusta valtion talousarvion määrärahaan. Keskeisin määrärahojen lisäys on korkeakoulujen pääomittamisen varattu 150 milj. euroa. Osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeisiin vuonna 2017 kohdennetaan määrärahaa noin 62 milj. euroa.

Kilpailukykysopimuksen perusteella opetus- ja kulttuuritoimen määrärahatasoa tarkistetaan vastaamaan muuttunutta tarvetta hallinnonalan virastojen, laskennallisen rahoitusjärjestelmän mukaisen rahoituksen saajien sekä korkeakoulujen kohdalla.

Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus muodostavat merkittävän osuuden julkisista koulutukseen käytettävistä resursseista, jonka rahoitus toteutetaan pääosin valtiovarainministeriön hallinnonalalta osana kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa yleissivistävän koulutuksen määrärahatasoksi esitetään noin 950 milj. euroa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan siten, että kaksi- ja kolmehenkisten perheiden tulorajoja nostetaan ja toisesta lapsesta maksettava varhaiskasvatusmaksu on 90 % ensimmäisen lapsen maksusta. Peruskoulun uudistaminen jatkuu. Uuden pedagogiikan ja uusien oppimisympäristöjen käyttöönottoa vauhditetaan. Koulujen kokeiluja ja kehittämistyötä tuetaan ja opettajien osaamista vahvistetaan. Rahoitusta kohdennetaan digitaaliseen osaamiseen sekä kielikokeiluihin ja taiteen perusopetuksen saavutettavuuden edistämiseen yhteensä 22 miljoonaa euroa vuonna 2017. Turvapaikanhakijatilanteesta johtuen perusopetukseen valmistavan opetuksen, aikuisten perusopetuksen ja vieraskielisten oppilaiden oman äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä –opetuksen määrärahoja kasvatetaan vastaamaan kasvaneeseen koulutustarpeeseen.

Koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää koko yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kohdalla. Hallitus on varannut ensi vuodelle 15,2 miljoonaa euroa koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen ja erityisopetuksen laadun kehittämiseen. Lisäksi erillismäärärahoja on tarkoitus suunnata perusopetuksen oppimistapoja ja -ympäristöjä kehittäviin toimenpiteisiin sekä suunnata näihin kehittämistoimia, joilla parannetaan oppimistuloksia sekä tuetaan oppimisen ja pedagogiikan kehittämistä lähikouluperiaatetta vahvistaen.

Ammatillinen koulutus

Vuoden 2017 talousarviossa ammatillisen koulutuksen määrärahoihin sisältyvät ammatillisen peruskoulutuksen määrärahojen lisäksi aiemmissa talousarvioissa aikuiskoulutusluvusta rahoitetut ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen, ammatillisten erikoisoppilaitosten ja nuorten aikuisten osaamisohjelman sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisen määrärahat.

Ammatilliseen koulutukseen esitetään valtion rahoitusta vuodelle 2017 yhteensä 767 milj. euroa.

Määrärahalisäykset kohdentuvat maahanmuuttajien koulutukseen ja nuorten aikuisten osaamisohjelmaan. Maahanmuuttajien lisääntyvään koulutustarpeeseen vastaamiseksi ammatillisen koulutuksen valtionavustuksia lisätään 21 milj. eurolla vuodesta 2017 lukien. Tällä voidaan tarjota ammatillista koulutusta ja opiskelua tukevia palveluja vuosittain noin 2 000 maahanmuuttajalle. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten työllisyyden edistämiseksi nuorten aikuisten osaamisohjelmaa jatketaan kahdella vuodella ja vuonna 2017 tarkoitukseen kohdistetaan 10 milj. euron lisärahoitus erityisesti työllisyyttä edistäviin toimiin. Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahataso alenee kuitenkin 12 milj. eurolla edellisestä vuodesta.

Hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusta alennetaan pysyvästi 190 milj. eurolla vuonna 2017. Säästö toteutetaan määräämällä oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä 12,5 prosenttia järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Menettely mahdollistaa säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla joko toimintaa tehostamalla, opiskelijamäärää vähentämällä tai näiden yhdistelmällä. Säästö ei vaikuta valtion talousarvion määrärahaan, koska se kohdennetaan kokonaisuudessaan kuntien lakisääteiseen rahoitusosuuteen valtionosuusprosenttia muuttamalla. Vuonna 2017 valtion rahoitusosuus ammatilliseen peruskoulutukseen on nykyisen 41,89 %:n sijasta 47,48 %.

Korkeakouluopetus ja tutkimus

<u>Yliopistot ja ammattikorkeakoulut</u>

Korkeakouluille asetetaan tavoitteeksi edistää profiloitumista tukevaa työnjakoa ja tiivistää keskinäistä yhteistyötä ja myös yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä vahvistetaan innovaatioiden kaupallistamiseksi. Tavoitteena on osaamisen kokoaminen kilpailukykyisiksi keskittymiksi sekä tieteen ja tutkimuksen resurssien entistä tehokkaampi ja vaikuttavampi käyttö. Opintoprosesseja ja joustavia opiskelumahdollisuuksia kehitetään työurien pidentymiseksi.

Vuoden 2017 talousarvioesityksessä valtionrahoitus yliopistojen toimintaan on 1 795 M€ ja ammattikorkeakoulujen toimintaan 834 M€. Vähennys edellisen vuoden määrärahatasoon on yliopistoissa 31,8 M€ ja ammattikorkeakouluissa 25,1 M€.

Yliopistojen määrärahamuutokseen sisältyvät merkittävimmät määrärahamuutokset ovat yliopistojen tutkimuksen profiloitumisen vahvistamisen siirto Suomen Akatemialle (-10 M€), vuodelle 2015 ennustetun ja toteutuneen yliopistoindeksin muutoksen mukainen vaikutus (-8,6 M€) ja kilpailukykysopimuksen vaikutus yliopistojen talousarviorahoitteiseen toimintaan (-13,9 M€) sekä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkimaksujen kompensaation poistuminen (-30 M€).

Ammattikorkeakoulujen määrärahamuutokseen sisältyy tekninen alv –kompensaation tarkentuminen (-17 M€), kilpailukykysopimuksen vaikutus yliopistojen talousarviorahoitteiseen toimintaan (-6,9 M€) ja Pelastustoimen ammattikorkeakoulututkintoon johtavan päällystökoulutuksen siirto Poliisiammattikorkeakoulun vastuulle (-1,2 M€).

Yliopistojen valtion rahoitukseen sisältyvää Aalto-yliopiston lisärahoitusta siirretään tasaerissä kaikkien yliopistojen kilpailtuun laskennalliseen perusrahoitukseen vuoteen 2019 mennessä. Vuosittain määrärahamomentin sisällä siirrettävä summa, 11,7 M€, ei lisää momentin määrärahaa.

Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteisissä menoissa (momentti 29.40.20) on opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen uudistamiseen on esitetty 20 M€ määrärahaa, jossa lisäystä edelliseen vuoteen 11,5 M€. Tavoitteena on, että jokaiselle opettajalle taataan mahdollisuus oman osaamisensa kehittämiseen läpi työuran. Lisäksi korkeakouluopetuksen kehittämiseen, digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen on 29,9 M€ lisämääräraha. Vuosina 2014–2015 toteutetun korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määräaikaisen lisäyksen aiheuttamiin menoihin on varattu 18 M€ vuodelle 2017.

Valtio on varautunut pääomittamaan yliopistoja vuonna 2017 kolminkertaisesti yliopistojen keräämään yksityiseen pääomaan nähden, kuitenkin enintään 150 M€. Valtion vastinrahakäsittelyssä huomioon otettava yksityisen pääoman kerääminen tapahtuu 1.11.2014–30.6.2017 välisenä aikana.

Hallitus päätti vuoden 2017 talousarvion budjettiriihessä nimittää työryhmän valmistelemaan vaihtoehtoiset mallit osoittaa lisäresursseja kestävän kasvun edellytyksiä tukevaan korkeakoulujen tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä tutkimustulosten hyödyntämiseen ottaen huomioon korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämiselle hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet. Asiasta päätetään seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa.

Suomen Akatemia ja tiedelaitokset

Vuonna 2017 Suomen Akatemialle on kokonaisuudessaan budjetoitu yhteensä 450 M€ (vuonna 2016 441 M€) käytettäväksi muun muassa laadulliseen kilpailuun perustuviin tutkimushankkeisiin, tutkimus- ja tiedepoliittisiin tehtäviin (ml. hallintoviraston toiminta), strategiseen tutkimukseen, tutkimuksen infrastruktuureihin, kansainvälisiin jäsenmaksuihin ja yliopistojen profiloitumiseen.

Suomen Akatemian 348 M€ myöntövaltuudessa tutkimushankkeiden rahoittamiseen on kertaluonteisena lisäyksenä 30 M€ nuorille tutkijoille tieteen tekemisen edistämiseen ja 10 M€ sopeutustoimen pienentymisestä edellisestä vuodesta. Valtuudesta on poistunut 30 M€ kertaluonteinen lisäpanostus hallituksen kärkihankkeeseen. Myöntämisvaltuuden kaikkien muutosten yhteisvaikutuksesta valtuus lisääntyy 9,9 M€ vuodesta 2016.

Vuonna 2017 toteutetaan kolmannen kerran osana yliopistojen rakenteellista kehittämistä Suomen Akatemian kilpaillun rahoituksen kautta haku yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen 50 M€ siirrettynä yliopistojen valtion rahoituksesta. Tämä rahoitus kohdentuu yliopistoille Akatemian tehtyä vuonna 2017 hausta rahoituspäätökset. Yliopistojen perusrahoituksesta tapahtuva siirto Suomen Akatemian kautta kilpailtuihin tutkimusmäärärahoihin toteutuu asteittain vuosien 2017–2021 aikana.

Suomen Akatemian yhteydessä toimivalle strategisen tutkimuksen neuvostolle ehdotetaan myöntövaltuutta 55,6 M€, kuten vuonna 2016. Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päättämien teema-alueiden ja painopisteiden mukaisesti. Vuonna 2015 aloittaneen strategisen rahoituksen välineen avulla kanavoidaan tutkimusrahoitusta valtioneuvoston tunnistamiin yhteiskunnan merkittävien ja suurien haasteiden tutkimukseen – mm. tutkimukseen, joka palvelee elinkeinoelämän uudistamista ja kilpailukykyä, työelämän kehittämistä ja julkisen sektorin kehittämistä palvelevaa tutkimusta. Strategisen tutkimuksen neuvosto päätti ensimmäisen kerran syyskuussa 2015 ja toisen kerran kesäkuussa 2016 tutkimushankkeiden valinnasta yhteiskunnallisen merkityksen, vaikuttavuuden ja tutkimuksen laadun perusteella. Vuoden 2015 ja 2016 rahoituspäätöksillä on tuettu tutkimusryhmiä 60 eri suorituspaikassa.

Opintotuki

Opintotuen määrärahatasoksi vuodelle 2017 esitetään 781 milj. euroa. Opintolainojen valtiontakauksen määrärahatarve kasvaa 10 milj. euroa johtuen opintolainahyvityksistä, joita voidaan myöntää 1.8.2014 tai sen jälkeen ensimmäisen korkeakoulututkinnon aloittaneelle ja määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneille. Momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon luottolaitoksille takaajana maksettavien lainojen määrän pienentyminen (3 milj. euroa). Tämä johtuu alustavan arvion perusteella pääasiassa siitä, että 1.8.2014 lukien opintolainan korot pääomitetaan opiskeluaikana. Opiskeluajan korkojen laiminlyöntien johdosta ei voi enää syntyä valtiolle takausvastuumenoja. Määrärahan mitoituksessa on varauduttu 2 miljoonan euron lisäyksellä siihen, että perusteltuja opintotukilain mukaisia takausvastuuvelan maksuvapautuksia voidaan myöntää sen sijaan että odotettaisiin velan vanhenemista.

Opintoraha ja asumislisään esitetään yhteensä 655,4 milj. euroa. Momentin mitoituksessa on otettu huomioon kehyspäätöksen yhteydessä hallituksen päättämä opintotukiuudistus sekä opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin. Nämä vähentävät momentin määrärahan mitoitusta 161,4 milj. euroa vuonna 2017. Päätökset toimeenpannaan lakimuutoksilla, jotka tulevat voimaan pääsääntöisesti 1.8.2017. Lisäksi momentin mitoitukseen vaikuttaa vielä vähäisessä määrin 1.8.2014 voimaan tullut opintotuen rakenteellinen uudistus.

Kulttuuri ja taide

Kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta kirjailijoille maksettavaan lainauskorvaukseen esitetään varattavaksi 15,6 miljoonaa euroa, jolloin korvauksen taso olisi ensi vuonna 6,3 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa lainauskorvausta esitetään maksettavaksi myös tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista korkeakoulukirjastoista lainaamisesta.

Taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden kärkihankkeessa (mom. 29.80.50) lisätään lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Taiteen prosenttiperiaatetta laajennetaan kattamaan taide- ja kulttuuripalveluiden käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hankkeille esitetään yhteensä 2,8 miljoonaa euroa vuodelle 2017, mikä on 1 miljoona euroa enemmän kuin vuonna 2016.

Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin otetaan käyttöön. Kannustinjärjestelmän toimeenpano rahoitetaan vuonna 2017 puoliksi opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kesken, ja sen käytännön toimeenpanosta vastaa Innovaatiorahoituskeskus Tekes. Järjestelmä perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän muistioon Pieni riski – suuri mahdollisuus (OKM:n julkaisuja 2016:18). Kannustimen tarkoituksena on nostaa Suomen kilpailukykyä sekä lisätä vetovoimaisuutta kotimaisten ja kansainvälisten tuotantojen toteuttamispaikkana. Opetus- ja kulttuuriministeriön osuus, joka toteutetaan määrärahasiirtoina ministeriön pääluokasta työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan, on yhteensä 750 000 euroa, josta kannustinjärjestelmän hallinnointiin osoitetaan 250 000 euroa ja maksuhyvityksiin 500 000 euroa.

Taiteen edistämiskeskukselle, Suomenlinnan hoitokunnalle, Museovirastolle, Näkövammaisten kirjastolle sekä Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille aiheutuu kilpailukykysopimus- ja muita vähennyksiä yhteensä 1,3 milj. euroa. Museoviraston toimintamenoihin esitetään kertaluonteista toimitilamuutokseen tarkoitettua 3,2 miljoonan euron määrärahaa vuodelle 2017 sekä lisäksi 500 000 euron tasokorotusta viraston toiminnan turvaamiseksi.

Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuksiin aiheutuu määrärahamuutoksia kilpailukykysopimuksesta johtuen sekä edellisen hallituksen päättämien säästöjen perusteella ja kustannustason tarkistuksen ja eräiden laskennallisten erien perusteella siten, että kokonaisuutena niiden määrärahataso kasvaa 1 987 000 eurolla.

Kansallisgallerian pääomittamiseen vuodelle 2015 budjetoitu 10 miljoonaa euroa uudelleen budjetoidaan muuttumattomin ehdoin vuodelle 2017. Muutos aiheutuu siitä, että määräraha on jäänyt käyttämättä

yksityisen rahoituksen keräämisen viivästymisestä johtuen. Momentin 29.80.50 (Eräät avustukset) määräraha pienenee yhteensä 1,7 miljoonalla eurolla vuonna 2017. Vähennyksestä 0,8 miljoonaa euroa aiheutuu vuonna 2014 tehdystä, hallituksen kehyspäätöksestä vuosille 2015–2018, jolla kulttuuriin ja taiteeseen kohdistettiin yhteensä 15 miljoonan euron sopeutustoimi. Osa momentin määrärahan vähentymisestä aiheutuu Hanasaaren Kulttuurikeskuksen perusparannuksen valmistumisesta ja tilakustannusten siirrosta takaisin momentille 29.80.53. Momentilta on rahoitettu muun muassa avustuksia rauhantyön edistämiseen, Suomen islamilaisen neuvoston, Ihmisoikeusliiton ja eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan, yhteensä 656 000 euroa. Nämä avustukset on varauduttu rahoittamaan vuonna 2017 samansuuruisina kuin vuonna 2016 siirtyvillä määrärahoilla. Sitä seuraavien vuosien määrärahat tullaan päättämään kehyspäätöksessä 2018-2021 keväällä 2017.

Liikuntatoimi ja nuorisotyö

Liikuntatoimeen esitetään 162 milj. euroa, jossa on lisäystä 6,5 milj. euroa vuoteen 2016 verrattuna. Lisäys aiheutuu jakamattomien voittovarojen 5 milj. euron avustuksesta Helsingin olympiastadionin perusparannukseen ja yleisestä veikkausvoittovararahoituksen tasomuutoksesta, joka on 1,5 milj. euroa.

Liikuntapolitiikan keskeisimmät tavoitteet ovat liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus sekä yhteisöllisyyden, osallistumisen ja liikunnallisen elämäntavan lisääntyminen. Tavoitteita toteutetaan tukemalla liikunnan kansalaistoimintaa, liikuntapaikkojen rakentamishankkeita sekä muita liikuntahankkeita sekä rahoittamalla liikuntatieteellistä tutkimus-, kehitys- ja koulutustoimintaa.

Nuorisotyön määrärahoihin esitetään 75 milj. euroa, josta 54 milj. euroa veikkausvoittovaroista.

Nuorisotyön veikkausvoittovaroilla avustetaan nuorten kansalaistoimintaa, perusnuorisotyötä sekä nuorisotoimialan kehittämishankkeita. Lisäksi vuonna 2017 momentille 29.91.52 (Eräät avustukset) on lisätty 0,8 milj. euroa nuorten yrittäjyys-, talous- ja työelämätaitojen edistämiseen.

Osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden rahoitus valtion vuoden 2017 talousarvioesityksessä

Osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden rahoitus jakaantuu kolmen eri pääluokan ja hallinnonalan rahoitukseen; opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Rahoitusta kohdennetaan talousarviovuosille 2016 - 2018 yhteensä 300 milj. euroa siten, että vuoden 2016 osuus on 31 milj. euroa, vuoden 2017 osuus 62,1 milj. euroa ja vuoden 2018 osuus 206,9 milj. euroa.

Valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen sisältyvällä kärkihankerahoituksella toteutetaan seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä;

1. *Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin*

Yleissivistävässä koulutuksessa digitaalisten materiaalien käyttöönottoa vauhditetaan, tehdään digioppimisen kokeiluja ja kehittämistä sekä lisätään opettajien osaamista erillisellä lisämäärärahalla. Kärkihankerahoitusta näihin kohdennetaan vuonna 2017 yhteensä 36 miljoonaa euroa. Kärkihankkeessa muodostetaan kehittäjäkouluverkoston ympärille kokeilukeskus, jonka puitteissa huolehditaan parhaiden käytäntöjen leviämisestä sekä tuetaan opettajien tavoitteellista ja systemaattista ammatillista kehittymistä. Kokeilukeskuksen tueksi käynnistetään kehittävän arvioinnin seurantahanke. Helpotetaan digitaalisten oppimistyövälineiden ja -ratkaisuiden tuottamista, hankintaa ja käyttöönottoa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.”

Toteutetaan tunti liikuntaa päivässä hanketta. Sen tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen liikkuu vähintään tunnin koulupäivän aikana. Hankkeeseen käytetään kärkihankerahoitusta vuosina 2016 - 2018 yhteensä 21 milj. euroa, josta vuoden 2017 osuus on 7 milj. euroa.

Käynnistetään kokeilu kielivalikoiman laajentamisesta eduskunnan hyväksymän ponnen mukaisesti. Selvitetään lainsäädännölliset edellytykset alueellisiin kokeiluihin kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kansalliskielen opiskelua. Vuodesta 2017 alkaen monipuolistetaan ja lisätään kieltenopiskelua käynnistämällä alueellinen kokeilu siitä, että aloitetaan kieltenopiskelu jo ensimmäisellä luokalla.

2. *Ammatillisen koulutuksen reformi*

Hallitus on käynnistänyt yhtenä kärkihankkeenaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin. Reformissa uudistetaan ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädäntö, tutkintorakenne, rahoitusjärjestelmä sekä säätely- ja ohjausjärjestelmä uudenlaiseksi kokonaisuudeksi, jonka lähtökohtana ovat osaamisperusteisuus, asiakaslähtöisyys ja elinikäinen oppiminen. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään ja otetaan käyttöön uusi koulutussopimusmalli erityisesti nuorten työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi. Reformin uudistukset tulevat voimaan vuoden 2018 alussa, mutta reformille asetetun säästötavoitteen saavuttamiseen liittyviä kehittämisohjelmia rakenteiden, toimintaprosessien ja oppimisympäristöjen uudistamiseksi toteutetaan jo vuoden 2017 aikana.

3. *Nopeutetaan sijoittumista työelämään*

Kärkihankkeen toimenpiteinä nopeutetaan toiselta asteelta korkeakouluihin siirtymistä, sujuvoitetaan korkeakouluopintoja mahdollistamalla ympärivuotinen opiskelu ja parantamalla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista, kehitetään korkeakoulujen digitaalisia oppimisympäristöjä, verkko-opetustarjontaa ja digitaalista koulutusyhteistyötä sekä päivitetään kelpoisuusvaatimuksia. Toimenpiteille ei esitetä lisärahoitusta. Korkeakoulujen kanssa on sovittu, että pitkää ennakkovalmentautumista vaativista pääsykokeista luovutaan vuonna 2018. Näin edistetään koulutuksen tasa-arvoa, nopeutetaan siirtymää toiselta asteelta korkea-asteelle ja mahdollistetaan arvioiden mukaan 15–20 miljoonan euron kustannussäästö korkeakouluissa.

Toimenpiteeseen suunnataan korkeakouluopetuksen kehittämiseen, digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen esitettävä 30 miljoonaa euroa.

4. *Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta*

Taiteen ja kulttuurin toimialalla hallituksen kärkihankkeella parannetaan niiden saavutettavuutta. Hankkeen tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Prosenttitaiteen periaatetta laajennetaan muille kuin visuaalisille taiteenaloille ja laajemmin kulttuuriin. Toimenpiteisiin on varattu vuosille 2016 -2018 yhteensä 10 miljoonaa euroa, josta vuoden 2017 osuudeksi esitetään 2,8 miljoonaa euroa.

5. *Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi*

Korkeakoulutuksen ja tieteen toimialalla hallituksen päättämiin kärkihankkeiden kertaluonteisiin kasvupanostuksiin sisältyi Suomen Akatemian valtuuden lisääminen innovaatioiden kaupallistamisen edistämiseksi 30 miljoonalla eurolla vuonna 2016. Euromäärä poistuu vuoden 2017 valtuudesta, mutta toimenpide näkyy määrärahoissa 8 milj. eurona vuonna 2017.

Kärkihankkeen muita toimenpidekokonaisuuksia ovat korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö, alueellisten ja alakohtaisten vahvojen osaamiskeskittymien tukeminen sekä koulutusviennin esteiden purkaminen kaikilta koulutusasteilta. Näihin ei kohdenneta lisärahoitusta vuonna 2017.

Kärkihankkeiden 3 ja 5 edellyttämien toimenpiteiden edistäminen otetaan huomioon kohdennettaessa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen sisältyvää strategiarahoitusta.

6. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen rahoitusta kohdistetaan toimiin, joilla syvennetään nuorten palveluja tarjoavien tahojen välistä yhteistyötä ja kootaan hyväksi havaittuja toimintamalleja valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Hankkeen rahoitus valtion vuoden 2017 talousarvioesityksessä on yhteensä 3,3 milj. euroa, josta 1,8 milj. euroa sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan ja 1,5 milj. euroa sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan.

Liite: Osaaminen ja koulutus kärkihankkeen rahoitus vuosina 2016 – 2018

Esitys osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeen panostuksiksi (300 me)	**Momentti**	**2016**	**2017**	**2018**	**Yhteensä**
		milj. euroa	**milj. euroa**	**milj. euroa**	**milj. euroa**
Kärkihanke 1. Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin 121 milj. euroa					
- opettajien osaamisloikka opettajankoulutuksella, digitaalisten materiaalien käyttöönoton vauhdittaminen ja digioppimisen kokeilut ja kehittäminen					
- opettajien osaamisloikka opettajankoulutuksella	29.40.20	8,5	20	21,5	50
- digitaalisten materiaalien käyttöönoton vauhdittaminen ja digioppimisen kokeilut ja kehittäminen	29.10.20	6	16	18	40
- tunti liikuntaa päivässä (uusi momentti)	29.90.30	7	7	7	21
- kielikokeilut	29.10.20		5	5	10
Kärkihanke 4. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta 10 milj. euroa					
- Lasten kulttuuritoiminnan saavutettavuuden edistäminen kerhotoimintaa hyödyntäen taiteen perusopetuksen ja koulujen välillä	29.10.20	0,8	1	1	2,8
- Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus	29.80.50	1,2	2	2	5,2
- Prosenttitaiteen periaatteen laajentaminen	29.80.50	0,6	0,8	0,6	2
Kärkihanke 5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi (työnjako, profiloituminen, kaupallistaminen, pääomitus, tutkimus- ja innovaatiorahoitus) 159 milj. euroa					
- Korkeakoulujen pääomitus					
- Yliopistojen pääomitus	29.40.89			46	46
- Ammattikorkeakoulujen pääomitus	29.40.86			24	24
- Suomen Akatemia tutkimushankkeet (valtuuden lisäys 30 milj. euroa vuonna 2016)	29.40.51	2	8	20	30

Kärkihanke 6. Nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan 10 milj. euroa					
- nuorisotyön toimenpiteet	29.91.51	2	1,5	1,5	5
- yleissivistävän koulutuksen toimenpiteet	29.10.30	0,4	0,3	0,3	1
Määrärahat yhteensä opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa 29		**29,5**	**60,6**	**146,9**	**237**
Määrärahat muissa pääluokissa					
Kärkihanke 5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi (työnjako, profiloituminen, kaupallistaminen, pääomitus, tutkimus- ja innovaatiorahoitus) 159 milj. euroa					
- Challenge Finland + muut TEKESin tutkimusrahoitusinstrumentit	32.20.40			59	59
Määrärahat yhteensä työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa 32				**59**	**59**
Kärkihanke 6. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan 10 milj. euroa					
- Nuorten sosiaali- ja terveyspalvelut, mielenterveys ja kuntoutus	33.03.63	1,5	1,5	1	4
Määrärahat yhteensä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 33		**1,5**	**1,5**	**1**	**4**
Osaaminen ja koulutus painopistealue yhteensä (milj. euroa)		**31**	**62,1**	**206,9**	**300**